

Samenwerking tussen zuidelijke waterbeheerders in de aanloopfase

Slim Watermanagement Regio Zuid-Nederland

Rapport

9 januari 2020

Roel Valkman
Marga van den Hurk
Arianne Kloosterman

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek is een advies voor het verbeteren van de samenwerking tussen de waterbeherende organisaties in regio Zuid-Nederland in de aanloopfase van een (dreigende) wateroverlastsituatie. De samenwerking moet een gezamenlijk ambtelijk advies voor het nemen van een bestuurlijk besluit mogelijk maken.

Om een beeld te krijgen van de huidige samenwerking en de wijze waarop (gezamenlijke) adviezen worden opgesteld, hebben de onderzoekers gesprekken gevoerd met ambtenaren van de vijf waterbeheerders. De bevindingen zijn teruggekoppeld en verrijkt in een spiegelbijeenkomst. Voor het onderzoek maakten de onderzoekers gebruik van een analysekader voor samenwerkingen, waarin onderscheid wordt gemaakt in het waarom, het hoe en het wat van de samenwerking.

Bevindingen

Op basis van de gesprekken constateren de onderzoekers dat er een gezamenlijk ambitie is, maar dat deze beperkt is geworteld in de organisaties. Tijdens de spiegelbijeenkomst is de gezamenlijke ambitie als volgt geherformuleerd:

Wij werken samen om als één waterbeheerder op te treden in aanloop naar een (dreigende) wateroverlastsituatie in Noord-Brabant en Midden-Limburg ten behoeve van het algemeen maatschappelijk belang.

De onderzoekers zien een spanning in de keuze voor het algemeen maatschappelijk belang. De kosten van maatregelen die volgen uit een keuze voor het algemeen maatschappelijk belang worden in de huidige samenwerking niet verevend over de waterbeheerders. Voor samenwerking in de aanloopfase ontbreekt op dit moment een formele organisatiestructuur. Wel is er sprake van een informeel netwerk van medewerkers die elkaar weten te vinden en een grote invloed hebben op de operationele en tactische keuzes die hun organisatie maakt. Ook wordt er verschillende gedacht over de status en de waarde van de Samenwerkingskaart en de BOS Brabant. Doordat beperkt wordt samengewerkt in de aanloopfase ontbreekt een gedeeld waterbeeld. Zonder dit gedeelde waterbeeld kan het gezamenlijk ambtelijk advies niet worden opgesteld.

Aanbevelingen

Op basis van deze bevindingen doen de onderzoekers drie aanbevelingen:

- Herbevestig met alle betrokkenen de gezamenlijke ambitie en geef in de samenwerking aandacht aan elkaars belangen.
- Organiseer een bestendig Wateroverlastberaad waarin wateroverlastcoördinatoren van de waterbeheerders op reguliere basis bij elkaar komen, informatie delen en waar nodig een gezamenlijk ambtelijk advies opstellen.
- Werk aan een gedeeld waterbeeld op basis van informatie die door alle betrokkenen als betrouwbaar en bruikbaar worden gezien.

Inhoudsopgave

Samenvatting

1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doel	1
1.3 Werkwijze en analysekader	2
1.4 Leeswijzer	2
2. Bevindingen	3
2.1 Waarom?	3
2.2 Hoe?	4
2.3 Wat?	6
3. Aanbevelingen	7
3.1 Waarom: herbevestiging van de gezamenlijke ambitie	7
3.2 Hoe: invoering van een bestendig Wateroverlastberaad	7
3.3 Wat: Gezamenlijk waterbeeld	9
Bijlagen	
1. Betrokkenen	
2. Bronnenlijst	
3. Format 'halen- en brengen' kaart	

1. Inleiding

Het watersysteem in de regio Zuid-Nederland bestaat uit de Maas en het kanalenstelsel in Midden-Limburg en Noord-Brabant (MLNBK). Het kanalenstelsel vervult meerdere functies. Enerzijds zijn de kanalen belangrijk als vaarweg voor scheeptransport. Anderzijds vervullen de kanalen een belangrijke functie in de aanvoer en afvoer van water. De kanalen worden ingezet om water af te voeren richting de Maas. Het watersysteem wordt beheerd door vijf waterbeheerders: Rijkswaterstaat (RWS) en de waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel en Limburg. Klimaatverandering en aanpassingen van het watersysteem maken dat de waterverdeling tussen de Zuid-Willemsvaart en het Wilhelminakanaal over de jaren steeds ingewikkelder is geworden. De noodzaak om slim samen te werken in Zuid-Nederland wordt groter.

Er zijn samenwerkingsafspraken tussen de zuidelijke waterbeheerders vastgelegd in het Waterakkoord MLNBK (WATAK). Het doel van het akkoord is het realiseren van een doelmatig beheer en een doelmatige verdeling van het water in de MLNBK, en de aanliggende regionale watersystemen waarmee uitwisseling van water plaatsvindt. Het akkoord gaat over maximale aantallen kubieke meter (m³) uit te wisselen water in de reguliere beheersituatie, de bijbehorende waterkwaliteit, de kostenverdeling en de procesafspraken. Daarnaast bevat het WATAK een zogenaamde samenwerkingskaart: een overzicht van maatregelen die ingezet kunnen worden bij een (dreigende) wateroverlastsituatie. Dit is een situatie binnen de normatieve opgaven van de waterbeheerders. Wateroverlastsituaties buiten de normatieve normen worden direct opgeschaald volgens de calamiteitenorganisatie.

1.1 Aanleiding

Aanleiding voor dit onderzoek is een *serious game* op 8 maart 2018 met bestuurders en adviseurs van de betrokken waterbeheerders. Toen bleek dat de huidige afspraken en instrumenten (onder andere de Samenwerkingskaart) onvoldoende waren voor een zorgvuldige gezamenlijke besluitvorming in de aanloop naar een (dreigende) wateroverlastsituatie. De bestuurders benadrukten het belang van een goede samenwerking voorafgaand aan opschaling naar een calamiteitenorganisatie. Ook gaven zij aan behoefte te hebben aan een gezamenlijk ambtelijk advies ten behoeve van bestuurlijke besluitvorming over de inzet van maatregelen.

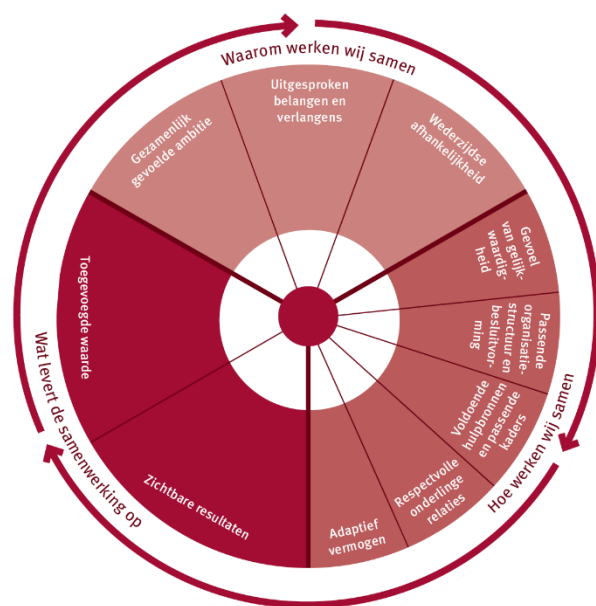
1.2 Doel

Het doel van dit onderzoek is een advies voor het verbeteren van de samenwerking tussen de waterbeherende organisaties in regio Zuid-Nederland in de *aanloopfase* van een (dreigende) wateroverlastsituatie. De samenwerking moet zorgen voor onderlinge afstemming en het opstellen van een gezamenlijk waterbeeld. Indien nodig kan dit leiden tot een ambtelijk advies voor het informeren van bestuurders of het mogelijk maken van een bestuurlijk besluit.

1.3 Werkwijze en analysekader

Om een beeld te krijgen van de huidige samenwerking en de wijze waarop (gezamenlijke) adviezen worden opgesteld, hebben we gesprekken gevoerd met ambtenaren van de vijf waterbeheerders. De focus van de gesprekken lag op de organisatorische en procesmatige aspecten en niet op de inhoud. Daarnaast zijn de eerste resultaten teruggekoppeld en verrijkt door middel van een spiegelbijeenkomst met vertegenwoordigers van vier van de vijf waterbeheerders. De inzichten uit de gesprekken en spiegelbijeenkomst hebben we verwerkt in het voorliggend advies.

Voor het onderzoek gebruiken we het TwynstraGudde analysekader voor samenwerkingen. Uit wetenschappelijk onderzoek en onze eigen praktijkervaringen blijkt dat een aantal factoren bepalend is voor het succes van een samenwerkingsverband. Zichtbare factoren, zoals de wijze van organiseren en de opgeleverde resultaten, maar ook juist minder zichtbare factoren, zoals gevoelde urgentie, ambities en belangen, spelen vaak een bepalende rol. Wij hebben voor dit onderzoek de meest bepalende factoren geordend naar drie invalshoeken: het waarom, het hoe en het wat van de samenwerking. (zie figuur 1) We hebben deze drie invalshoeken gebruikt voor zowel het in beeld brengen van de huidige samenwerking als ook voor het formuleren van advies ter verbetering van de samenwerking.



Figuur 1 Analyse kader voor samenwerking.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan onze bevindingen uit de gesprekken en de spiegelbijeenkomst. In hoofdstuk 3 staan onze adviezen ter verbetering van de samenwerking in de aanloopfase. In beide hoofdstukken gebruiken we drie invalshoeken uit het analysekader.

2. Bevindingen

In dit hoofdstuk staan onze bevindingen uit de gesprekken en de spiegelbijeenkomst. We staan eerst stil bij het waarom van de samenwerking in de aanloopfase. Daarna kijken we naar hoe de samenwerking is georganiseerd en naar het gebruik van hulpmiddelen in de samenwerking. Tot slot beschrijven we het resultaat van de samenwerking. Wat levert de samenwerking in de aanloopfase op?

2.1 Waarom?

Er is een gezamenlijk ambitie, maar die staat onder druk als het spannend wordt

Alle vijf waterbeheerders onderschrijven de ambitie van Slim Watermanagement. Dat is dat Rijkswaterstaat en de waterschappen samenwerken om de mogelijkheden van het hele watersysteem optimaal te benutten. Beheergrenzen vormen daarbij geen belemmering. De vijf waterschappen treden in de aanloopfase op als één waterbeheerder.

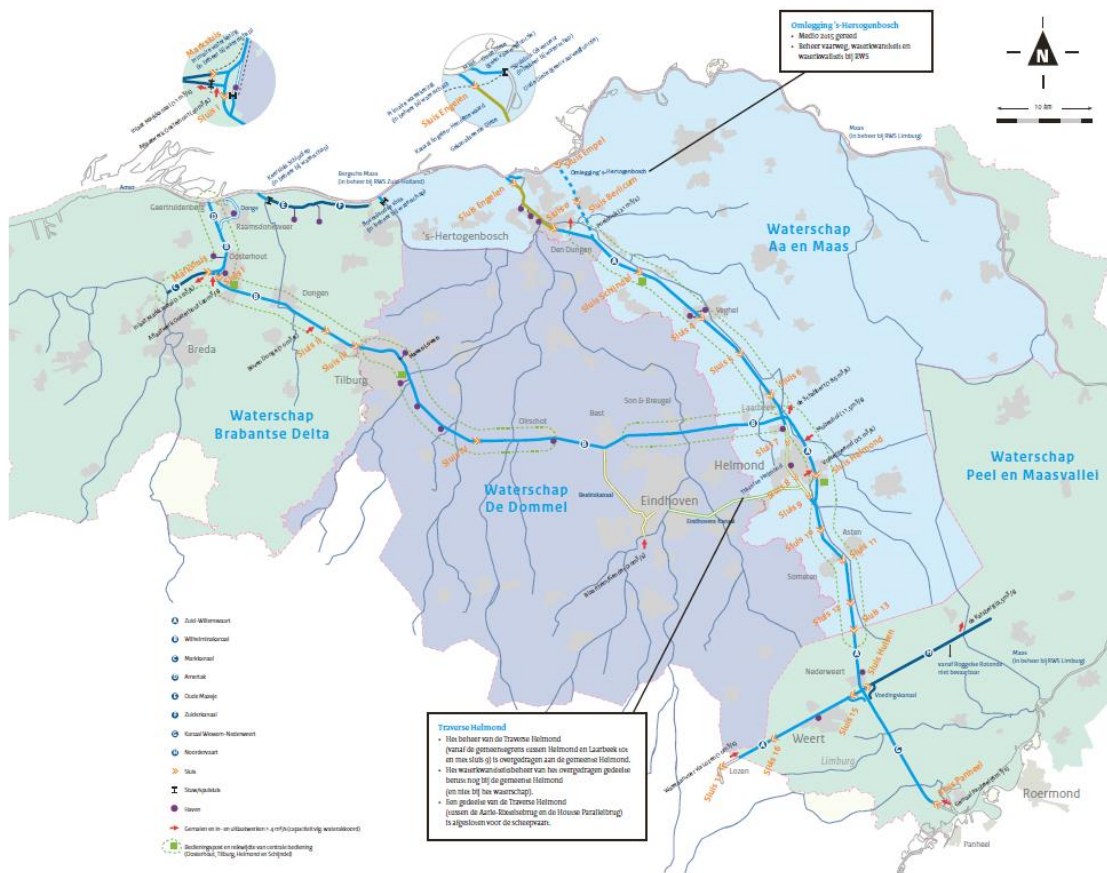
Echter, de praktijk is weerbarstig. Juist in de aanloopfase naar een overlastsituatie, als het spannend begint te worden en de tijd dringt, komt de gezamenlijke ambitie onder druk te staan. De keren dat hier in de afgelopen jaren sprake van was (onder andere in 2016) moet achteraf worden geconstateerd dat aan de gezamenlijke ambitie in de praktijk niet standaard invulling is gegeven.

Er zit spanning in de keuze voor het algemeen maatschappelijk belang

De vijf waterbeheerders zijn goed op de hoogte van hun eigen belang en ook dat van de anderen. Het WATAK en de Samenwerkingskaart hebben daaraan bijgedragen. Wat het lastig maakt is dat handelen in het algemeen maatschappelijk belang kan betekenen dat maatregelen in het ene beheergebied worden genomen ter voorkoming van een overlastsituatie in een ander beheergebied. De baten en de kosten van maatregelen zijn niet evenredig verdeeld. Er is afgesproken dat er geen verevening plaatsvindt van de kosten van de inzet van maatregelen en dus dragen de waterbeheerders de kosten voor de maatregelen in hun beheergebied.

Het gaat vooral om de drie waterbeheerders rondom het Grote Pand

De mate van waarin de vijf waterbeheerders afhankelijk zijn van elkaar is grotendeels geografisch bepaald. De drie waterbeheerders rond het Grote Pand - Waterschap De Dommel, Aa en Maas en Rijkswaterstaat - zijn het meest op elkaar aangewezen. Als beheerder van de Zuid-Willemsvaart en het Wilhelminakanaal is Rijkswaterstaat afhankelijk van de wateraanvoer vanuit het beheergebied van Aa en Maas en De Dommel. Waterschap Limburg en Brabantse Delta staan min of meer langs de zijlijn en geven aan weinig 'knoppen' om aan te draaien te hebben in de aanloopfase naar een overlastsituatie.



Figuur 2. Het watersysteem van MLNBK. De aansluiting van het Wilhelminakanaal op de Zuid-Willemsvaart met daaromheen de kunstwerken voor de aan- en afvoer van water wordt Het Grote Pand genoemd.

2.2 Hoe?

Een formele organisatiestructuur voor samenwerking in de aanloopfase ontbreekt...

Een organisatiestructuur voor samenwerking in de aanloopfase, dus voorafgaand aan opschaling, ontbreekt op dit moment. Eenmaal opgeschaald hebben de vijf waterbeheerders een vergelijkbare calamiteitenorganisatiestructuur met drie opschalingsniveaus, met daarin (beperkte) afspraken over samenwerking en afstemming. De snelheid waarmee in de praktijk opgeschaald wordt verschilt per waterbeheerder. Tijdens de gesprekken zijn meerdere voorbeelden voorbijgekomen waarbij het ene waterschap is opgeschaald naar fase 3 terwijl het aanliggende waterschap de situatie bestempelde als een reguliere beheersituatie. Dit komt doordat de opschalingscriteria vooral gericht zijn op de situatie en 'alarmpeilen' in het eigen beheergebied, maar ook het verschil in organisatie- en bestuurscultuur speelt hierin een rol.

In de gesprekken hebben we de waterbeheerders gevraagd naar wat zij precies zien als de aanloopfase. Sommige noemden het fase 0 of potentiële fase 1. Anderen benadrukten dat de aanloopfase een reguliere beheersituatie betreft met verhoogde waakzaamheid. Wij denken dat het ontbreken van een organisatiestructuur voor samenwerking mede komt doordat de aanloopfase zo ongedefinieerd is.

...maar er is wel een informeel netwerk van medewerkers die elkaar weten te vinden

Los van wat formeel is georganiseerd, blijkt uit de gesprekken dat er een informeel netwerk is van medewerkers met veel kennis van het watersysteem. Deze medewerkers informeren elkaar en hebben een grote invloed op de operationele en tactische keuzes van hun organisatie.

Er wordt verschillend gedacht over de status en de waarde van de instrumenten

In de gesprekken en de spiegelbijeenkomst zijn meerdere instrumenten aan bod gekomen voor samenwerking en het maken van gezamenlijke keuzes in de aanloopfase. Twee instrumenten zijn voor alle betrokken waterbeheerders van belang: de Samenwerkingskaart en het Beslissingsondersteunend systeem Brabant (BOS Brabant). Wat opvalt is dat de waterbeheerders verschillende beelden hebben van de status en de waarde van deze instrumenten.

Samenwerkingskaart

De Samenwerkingskaart is een aanvulling op het WATAK en bestaat uit een overzicht van in te zetten maatregelen in wateroverlastsituaties met een herhalingstijd tussen T1 en T100. Voor De Dommel is de Samenwerkingskaart een belangrijk afsprakenkader. De andere waterbeheerders relativeren de waarde van de Samenwerkingskaart. Zij wijzen daarbij op de beperkte toepasbaarheid, de onduidelijkheid over de wijze waarop de kosten van de maatregelen zijn bepaald. Op dit moment is de Samenwerkingskaart niet bij alle waterbeheerders expliciet bestuurlijk vastgesteld. Deze verschillende visies op de Samenwerkingskaart heeft bij (dreigende) overlastsituaties in het verleden tot onderlinge spanningen geleid. Bij de actualisatie van de WATAK wordt de herijking van deze afspraken meegenomen.

BOS Brabant

De waterbeheerders hebben geïnvesteerd in de ontwikkeling van de BOS Brabant. De betrokken partijen zijn het er over eens dat het BOS op dit moment de verwachtingen nog niet waarmaakt. De beheerders kijken op verschillende manieren naar de bruikbaarheid van de BOS. Het detailniveau met de nodige onzekerheidsmarges verschilt per BOS, waardoor het totale systeem niet de kwaliteit kan bieden voor operationeel gebruik. De verschillende waarderingen van de BOS maken dat er op dit moment geen ondersteunend systeem ingezet wordt voor het opstellen van een gedeeld waterbeeld en gezamenlijke besluitvorming. Er wordt gezamenlijk gekeken hoe het BOS kan worden versimpeld, zodat deze meer toegevoegde waarde heeft.

Er wordt gewerkt aan het onderling vertrouwen

Uit de gesprekken komt naar voren dat in de afgelopen periode de samenwerking tussen Aa en Maas en De Dommel is verbeterd. Eerder verliep de samenwerking stroef en was er sprake van gebrek aan onderling vertrouwen tussen de betrokken ambtenaren. Het gebrek aan vertrouwen was ontstaan door negatieve ervaringen uit het verleden, maar had ook te maken met het ontbreken van een georganiseerde samenwerking en een gemeenschappelijke taal. De laatste tijd zijn stappen gezet om nader tot elkaar te komen.

2.3 Wat?

De beperkte samenwerking in de aanloopfase leidt nog niet tot een gedeeld waterbeeld

Alle waterbeheerders onderschrijven het belang van een gedeeld waterbeeld en ook dat dit gedeeld waterbeeld op dit moment ontbreekt. De beheerders hebben de intentie om samen te werken om tot een gedeeld waterbeeld te komen. In de praktijk blijkt dit niet altijd makkelijk. Dit komt onder andere doordat er verschillende beelden zijn over de instrumenten die daarbij ingezet kunnen worden.

Zonder gedeeld waterbeeld kan het gezamenlijk ambtelijk advies niet worden opgesteld

Bestuurders hebben aangegeven behoefte te hebben aan een gezamenlijk ambtelijk advies in de aanloopfase naar een (dreigende) wateroverlastsituatie. Dit gezamenlijk advies kan niet worden opgesteld zonder onderlinge afstemming. Het gedeeld waterbeeld kan resulteren in het opstellen van een gezamenlijk ambtelijk advies voor het informeren van bestuurders of het mogelijk maken van een bestuurlijk besluit.

3. Aanbevelingen

Goed samenwerken, zodat het leidt tot iets nieuws, iets beters, iets anders, iets meer, iets mooiers, gaat niet van zelf. Dat blijkt wel uit het voorgaande hoofdstuk. Samenwerken tussen organisaties vereist dat mensen uit autonome organisaties ertoe overgaan duurzame afspraken te maken en zo delen van het werk op elkaar afstemmen. Dit brengt uitdagingen met zich mee: iedere organisatie heeft een eigen manier van werken, een eigen cultuur en eigen belangen. In dit hoofdstuk presenteren we praktische handvatten voor deze uitdagingen. Dit doen we weer aan de hand van de driedeling uit ons analysekader.

3.1 Waarom: herbevestiging van de gezamenlijke ambitie

Door veranderingen in het klimaat, regionale watersystemen en stedelijke gebieden wordt de noodzaak om slim samen te werken tussen de waterbeheerders in Zuid-Nederland groter. De (fysieke) wederzijdse afhankelijkheid tussen de waterbeheerders blijft bestaan. Dit wordt erkend door alle betrokkenen. Tijdens de spiegelsessie werd de gezamenlijk ambitie als volgt geformuleerd: *“Wij werken samen om als één waterbeheerder op te treden in aanloop naar een (dreigende) wateroverlastsituatie in Noord-Brabant en Midden-Limburg ten behoeve van het algemene maatschappelijk belang”*.

Om een evenwaardige samenwerking te creëren is het noodzakelijk dat de betrokkenen elkaars belangen kennen. Op deze wijze kunnen de beheerders elkaar beter helpen om de gezamenlijke gevoelde ambitie te realiseren. We hebben geconstateerd dat het eigen belang en het belang van anderen bekend zijn, maar dat er geen aandacht voor is in de samenwerking. Het blijven benoemen en delen van elkaars belangen is kwetsbaar, maar zorgt voor herkenning en op den duur voor vertrouwen. Een praktische suggestie is om aan de hand van ‘halen- en brengen’ kaart (zie bijlage 4 voor format) de verschillende belangen van alle betrokkenen partijen inzichtelijk te maken en met elkaar te delen. Door de gezamenlijke ambitie hierbij centraal te zetten, is voor iedereen duidelijk wat het hogere doel is waaraan samen gewerkt wordt. Hieruit zal bijvoorbeeld blijken dat op dit moment Waterschap Limburg en Brabantse Delta op afstand staan van de geschetste problematiek en dat hun belang bij dit specifieke thema kleiner is. Anderzijds zal dit inzichtelijk maken dat met name De Dommel, Aa en Maas en Rijkswaterstaat Zuid-Nederland elkaar nodig hebben voor het halen van de gezamenlijke ambitie.

3.2 Hoe: invoering van een bestendig Wateroverlastberaad

In de bevindingen zijn veel punten genoemd over het *hoe* van de samenwerking in de aanloopfase. Wij zijn van mening dat de crux ligt bij de organisatie van de samenwerking. Op dit moment zijn er veel instrumenten beschikbaar die de samenwerking tussen de betrokken partijen faciliteren en ondersteunen. Toch blijkt er gemis aan coördinatie om de instrumenten gezamenlijk in te zetten. Met name in de aanloopfase is er tussen de waterbeheerders gebrek aan gelijk oplopen en ontbreken van passende kaders en een organisatiestructuur.

Voor het geven van aanbevelingen over het *hoe* is het behulpzaam om te kijken hoe succesvol wordt samengewerkt en opgeschaald bij andere thema's in waterdomein, zoals bij droogte. In het Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte (LDWD, 2018) zijn bijvoorbeeld afspraken gemaakt over de informatie-uitwisseling en afstemming van maatregelen en communicatie tussen de betrokken waterbeheerders. In het draaiboek zijn ook afspraken gemaakt over de fase voor een (dreigende) crisis (aanloopfase). Voor deze situatie is onder andere een Regionaal Droogte Overleg (RDO) ingevoerd. In dit overleg delen waterschappen, regionale onderdelen van RWS en provincies tijdens (dreigende) watertekorten informatie en stemmen maatregelen en bijbehorende communicatie met elkaar af. Ook monitort en levert het RDO zo vaak als nodig een droogtemonitor (beeld van de situatie). Als overschrijding van de criteria voor niveau 1 dreigt, volgt informatieve opschaling. Er vindt dan informatie-uitwisseling plaats die een besluit over opschaling mogelijk maakt.

Het RDO is een onderdeel van crisiskolom en opereert zowel in de normale situatie als bij (dreigende) crisis (zie LDWD, 2018). Wij denken dat het instellen van een tegenhanger van het RDO voor wateroverlastsituaties, een zogenaamd Regionaal Overleg Wateroverlast (ROW), te zwaar is voor de voorliggende samenwerkingsopgave. Er is geen directe betrokkenheid van de provincie nodig. Daarnaast wordt bij wateroverlast gewerkt volgens Landelijk Draaiboek Hoogwater en Overstromingen (LDHO, 2016) en daarin is een dergelijk overleg niet opgenomen. Echter kunnen een aantal onderdelen en werkwijze bij droogte wel worden overgenomen.

Een concrete toepassing die kan worden toegeëigend is dat de waterbeheerders periodiek samenkomen als Wateroverlastberaad. In het Wateroverlastberaad zijn vertegenwoordigers van elke waterbeheerder aanwezig die de rol vervullen van wateroverlastcoördinator. De wateroverlastcoördinator is de schakel tussen hydrologen, crisiskolom, bestuur (intern) en de andere zuidelijke waterbeheerders. Het Wateroverlastberaad komt regulier en op verzoek van één of meerdere waterbeheerders bij elkaar. De overlegstructuur is informeel en laagdrempelig.

Voorbeeld: Werkzaamheden van het Wateroverlastberaad in de aanloopfase:

- Monitort de situatie, de ontwikkelingen en de verwachtingen voor het beheergebied (waterbeeld), en stemt daarover af.
- Is verantwoordelijk voor het tijdig informeren van de crisisorganisaties van RWS en waterschappen over een eventuele dreiging. Indien nodig informeren die partijen de veiligheidsregio's.
- Geeft gevraagd en ongevraagd advies aan eigen organisatie.
- Organiseert ieder jaar minimaal een voorbereidingsdag direct na het hoogwaterseizoen en een startdag voorafgaand aan het hoogwaterseizoen. Vaste agendapunten zijn:
 - . Evaluatie van het vorige seizoen
 - . Actualisatie van draaiboeken en procedures
 - . Informatie-uitwisseling over werkzaamheden aan keringen en kunstwerken in het komend seizoen, verwachte knelpunten of aandachtpunten (capaciteit, vakantievervangings, beperkingen in waterlopen)
 - . Actualisatie van contactlijsten
 - . Een oefening.
- Voert naar aanleiding van de evaluatie verbeteringen door.

De focus van de onderwerpen die in het Wateroverlastberaad worden besproken zijn van operationele en organisatorische aard. Operationeel kan het opstellen van een gezamenlijk waterbeeld zijn of de afstemming over handelingsperspectieven tijdens een dreigende wateroverlastsituatie. Op organisatorisch vlak kan bijvoorbeeld worden afgestemd over scenario's, de inzet en de verdere ontwikkeling van instrumenten, gezamenlijke communicatieboodschappen, procesafspraken, beleidswijzigingen, organisatieveranderingen, kennisdeling (opleiding en oefenen) en de uitwisseling van ervaringen.

Een aantal van de afspraken uit het voorbeeld, zoals het instellen van een startdag voorafgaand aan het hoogwaterseizoen, is door Waterschap de Dommel en Aa en Maas al vastgelegd in de memo "Hydrologische afstemming herijking procesafspraken tijdens calamiteiten (verslag/uitwerking overleg 19 maart 2018)". Deze memo kan worden aangevuld met input vanuit andere betrokken disciplines en uitgebreid met de andere waterbeheerders in Zuid-Nederland.

Naast de procesmatige kant, adviseren wij om nog eens goed te kijken naar de instrumenten die over de jaren ontwikkeld zijn. Er kan onderling geleerd worden van de inzet van de instrumenten. Daarnaast kunnen de instrumenten ook intensiever worden ingezet om samen te oefenen. De faciliteiten van de waterbeheerders, zoals de *Waterkamer* bij Aa en Maas of het *Water Kennis Centrum* bij de Dommel bieden daar goede mogelijkheden voor.

Tijdens de spiegelsessie hebben de betrokkenen bevestigd dergelijke oplossingen voor het *hoe* in te willen zetten. Om elkaar aan te kunnen spreken op de gemaakte afspraken raden wij aan om deze afspraken gezamenlijk vast te stellen en te formaliseren. Bijvoorbeeld door dit op te nemen in de eerstvolgende actualisatie van de WATAK. Voor het naleven van de gemaakte afspraken is het nodig dat de betrokken partijen veelvuldig met elkaar in gesprek blijven over de noodzaak van de gemaakte afspraken en de uitwerking daarvan in de praktijk. Dit kan door een 'Plan-Do-Check-Act-cyclus' aan te houden.

3.3 Wat: Gezamenlijk waterbeeld

Op dit moment maken de betrokken waterschappen ieder voor zich een individueel waterbeeld. Bij het RDO wordt in de reguliere situatie een zogenaamde droogtemonitor opgesteld (beeld van de situatie). Als er dan een overschrijding dreigt of blijkt te zijn, dan volgt informatieve opschaling. Uiteindelijk is het mogelijk om op basis van de uitwisseling van informatie over te gaan tot operationele opschaling.

Voorbeeld: Gezamenlijk waterbeeld

Het waterbeeld wordt uitgegeven wanneer hier aanleiding toe is. Het Waterbeeld is voor verspreiding naar de regionale waterbeheerders en belanghebbenden en bevat ook technische/hydrologische details en achtergrondinformatie. Het Waterbeeld bevat:

- Relevante weerinformatie voor Nederland en de stroomgebieden
- Relevante waterstands- en afvoerinformatie (actueel en verwacht)
- Een beeld op hoofdlijnen van de watervraag versus het aanbod
- Korte terugblik op de ontwikkelingen in de afgelopen periode bij eventuele knelpunten
- Korte beschrijving actuele situatie
- Korte beschrijving vooruitblik
- Overzicht van de effecten van de verwachte waterstanden
- Overzicht van de genomen maatregelen
- Media-aandacht
- Politieke gevoeligheid
- Signalen van belanghebbende sectoren (landbouw, scheepvaart, et cetera)
- Handelingsperspectief
- Conclusie (overall duiding situatie).

In analogie met het RDO stellen wij voor om in het Wateroverlastberaad samen te gaan verkennen hoe een gezamenlijk waterbeeld kan worden samengesteld inclusief handelingsperspectief op het juiste moment. In het bovenstaand kader hebben we al een opzet gegeven van een mogelijke inhoudsopgaven van het waterbeeld. Dit gezamenlijke waterbeeld kan de basis vormen voor een informatieve boodschap of advies voor bestuurders.

Bijlagen

Betrokkenen

Geïnterviewden

Brenda Arends	Waterschap Aa en Maas
Jan Hulshof	Waterschap Aa en Maas
Jos Kruit	Waterschap Aa en Maas
Corné Machielsen	Waterschap Brabantse Delta
Inge Wesel	Waterschap Brabantse Delta
Elise Quinten	Waterschap De Dommel
Jeanette van Boerdonk	Waterschap De Dommel
Mark van de Wouw	Waterschap De Dommel
Frans Verdonschot	Waterschap Limburg
Carla Sengers	Rijkswaterstaat
Pascal Weerts	Rijkswaterstaat
Anna Huijnen	Rijkswaterstaat

Aanwezigen spiegelsessie

Jan Hulshof	Waterschap Aa en Maas
Brenda Arends	Waterschap Aa en Maas
Inge Wesel	Waterschap Brabantse Delta
Corné Machielsen	Waterschap Brabantse Delta
Dries Roosmalen	Waterschap De Dommel
Mark van de Wouw	Waterschap De Dommel
Wim van Hengel	Rijkswaterstaat
John Kamps	Rijkswaterstaat

Bronnenlijst

- Deltares, mei 2018, Verslag: Serious game SWM Zuid-Nederland: opzet, observaties en conclusies bestuurlijke sessie 8 maart 2018
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, september 2016, Landelijk Draaiboek Hoogwater en Overstromingen (LDHO)
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, maart 2018, Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte (LDWD)
- Rijkswaterstaat Zuid-Nederland, 2018, Draaiboek hoogwater 2018-2019 Rijkswaterstaat Zuid-Nederland (concept)
- Rijkswaterstaat Zuid-Nederland; Waterschap Aa en Maas; Waterschap De Dommel; Waterschap Brabantse Delta; Waterschap Limburg, 1994, Waterakkoord Midden-Limburgse en Noord-Brabantse Kanalen
- Rijkswaterstaat Zuid-Nederland; Waterschap Aa en Maas; Waterschap De Dommel; Waterschap Brabantse Delta; Waterschap Limburg, 2015, Samenwerkingskaart waterafvoer Brabantse Kanalen 2015
- Rijkswaterstaat Zuid-Nederland; Waterschap Aa en Maas; Waterschap De Dommel; Waterschap Brabantse Delta; Waterschap Limburg, 2019, Mei 2019, 80% versie actualisatie Waterakkoord Midden-Limburgse en Noord-Brabantse Kanalen
- Waterschap Aa en Maas en Waterschap de Dommel, juni 2019, Werking Watersysteem Aa en Maas en de Dommel
- Waterschap Aa en Maas, april 2018, Hydrologische afstemming herijking procesafspraken waterschap Dommel/Aa en Maas tijdens calamiteiten (verslag/uitwerking overleg 19 maart 2018)
- Waterschap Brabantse Delta, 2019, Calamiteitenbestrijdingsplan Wateroverlast
- Waterschap de Dommel, 2015, Calamiteitenplan Waterschap de Dommel (Oud)
- Waterschap Limburg, 2017, Crisisplan Waterschap Limburg

Format 'halen- en brengen' kaart

